

Rovasti Risto Takkinen
Ruutiukot, Suomalainen klubi, Tampere 11.9.2017

SUOMI LIPUTTAA

Opettajalla oli syntymäpäivä ja hän tarjoili oppilaille karkkia. Jotkut oppilaat innostuivat, että kyllä lippu pitää nostaa koulun tankoon. Opettaja esteli, että älkähän nyt innostuko, kun tämä ei ole mitään pyöreitä vuosia.

- No nostetaan sitten edes puolitankoon, keksi eräs oppilaista.

Se, että meillä on siniristilippu, ei ole itsestään selvyys. Sen saaminen ja säilyttäminen ovat vaatineet määrätietoisia ponnisteluja ja paljon uhrauksia. Kurkistetaanpa vähän lippumme historiaan.

Liputuksen historiaa

Vapaussodan päätyttyä voittanut valkoinen puoli liputti sekä punakeltaisella leijonalipulla että sinivalkoisilla väreillä – ei kuitenkaan vielä siniristillä. Mieliapiteet lipun muodosta ja väreistä kävivät voimakkaasti ristiin - joskaan siis eivät vielä siniristiin.

Senaatin komitean ehdotuksesta itsenäisen Suomen ensimmäinen virallinen lippu oli punaisella pohjalla oleva leijonavaakuna ja se vahvistettiin käyttöön 5.1.1918. Nykyinen siniristilippu vahvistettiin lailla kansallislipuksi vasta 29.5.1918.

Kirjassaan ”Sinun puolestas elää ja kuolla” Tuomas Tepora käsittelee Suomen lipun ja liputuksen historiaa. Tässä esitetyt historiatiedot ovat osittain hänen kirjastaan.

Näin hän kirjoittaa: Pitkään velloneen lippukiivailun jälkeen, tarkalleen vuoden 1918 helluntain jälkeisenä arkipäivänä taidemaalari Eero Snellman nopeasti luonnosteli siniristin lopullisen mitoituksen. Tehtävän alun perin itselleen saanutta Akseli Gallen-Kallelaa ei huvittanut suunnitella inhoamaansa sinisen ja valkoisen yhdistelmään perustuvaa lippua - hän oli matkustanut maalle tavoittamattomiin. Eero Snellmanin piirroksen pohjalta eduskunta hyväksyi sitten luonnokset heti sellaisinaan, myös niissä käytetyn sinisen tussin sävyn, ultramariinin.

Lipun käyttö vakiintui vähitellen

Siniristilippu ei kuitenkaan yleistynyt nopeasti. Sodassa hävinnyt punainen puoli ja työväen järjestöt eivät ymmärrettävästikään mielellään halunneet ruveta käyttämään valkoisten lipuksi miellettyä siniristiä. Toinen ongelma oli kielipoliittinen: ruotsinkielisen väestön piirissä suosittiin vielä vuosikausia punakeltaista leijonalippua, sillä sininen ja valkoinen miellettiin aitosuomalaisten väreiksi – niitähän ne olivatkin. Sini-valko-yhdistelmää pidettiin myös aika hailakkana.

Vuoden 1918 päätöksestä kului pitkähkö aika, ennen kuin lippujen virallinen tuotanto saatiin käyntiin. Vasta joulukuussa 1920 saatiin ulos ensimmäinen erä kartongille painettuja lipun kuvia ulkoministeriön kiireellisiin tarpeisiin. Ensimmäisten virallisten kangaslippujen valmistumista saatiin odottaa vuoteen 1922. Siihen saakka käytössä oli erilaisia kotitekoisia ja tehtailtuja versioita.

Lippukiistatkin elivät pitkään, ja liputus oli totista touhua. ”Väärä” lippuja jopa vedettiin alas ja ”oikeita” ylös. Asiaan sekaantuivat eri puolilla maata lukioijat, suojeluskuntaiset, työväenliike ja välillä jopa poliisi.

Kolmas ongelma itsenäisyyden alkutaipaleella oli se, että valtion ja kuntien laitoksien lisäksi yksityiset kansalaiset varsinkin maaseudulla ylipäättään syttyivät koko liputusasiaille hyvin hitaasti. Monessa pirtissä lippua pidettiin ehkä herrojen kotkotuksena.

Suomen lipun päivä

Niinpä olikin enemmän kuin paikallaan, että lipun käyttöä tahdottiin edistää julistamalla v. 1927 pysyväisluontoisesti juhannus Suomen lipun päiväksi. Se on itsenäisyyspäivän lisäksi suomalaisten toinen kansallinen juhlapäivä niin kotona kuin kaukomaillakin. Liputtaminen on liittymistä johonkin suurempaan.

Suomen lippu on kaunis ja edustaa tärkeimpiä arvojamme, vapautta ja itsenäisyyttä. Saapa nähdä, onko jopa sen ristikuvio jonakin päivänä jollekin ongelma niin kuin nyt jo jotkut ovat antaneet ymmärtää?

Lippu koskevat laita ja asetukset

Laissa Suomen lipusta 29. toukokuuta 1918 eduskunta vahvisti silloin siniristilipun värit, valkoisen ja syvän merensinisen eli ultramariinin. Vuonna 1928 sinistä päätettiin vaalentaa. Alkuperäinen sininen on jäljellä enää museoissa ja suomalaisten purjehdusseurojen virallisissa purjehduslipuissa.

Laki ja asetus Suomen lipusta uusittiin 1978 ja viimeisimmät säädökset lipun väreistä annettiin 1993 ja niitä täsmennettiin vielä v. 1996. Kansallislippumme on suorakaiteinen, korkeudeltaan 11 ja leveydeltään 18 mittayksikköä. Ristin sakaran leveys on 3 mittayksikköä.

Voi olla mielenkiintoista tietää, että valtionlipun sinisen tarkka sävy on virallisten ohjeiden mukaan PMS-järjestelmän väri 294C. Spektrofotometrillä mitattuna se vastaa sävyä, jonka valontiheyskerroin Y on 5,86 ja värikoordinaatit $x=0,1856$ ja $y=0,1696$.

Näin määriteltyyn taivasta vasten hulmuavaan siniristilippuun tiivistyy suomalaisten kansallinen itsetunto. Lippu on koko kansan tunnus, ja lipun värien myötä Suomi on opittu näkemään sinivalkoisena maana.

Liputuspäivät

Joskus sain olla poikaleirillä lipunnostajana tai laskijana. Lippu ei ainakaan saanut koskettaa maata, se jäi mieleen. Ja toinen mieleen jäänyt asia oli lipun laskostaminen. Se oli varsinainen taitolaji. Joka kerta laulettiin lippulaulu. Se oli usein ”Siniristilippumme, sulle valan vannomme sydämin”, mutta monesti myös virren säkeistö: ”Sun ristin olkoon ainoa, tien viittaajani matkalla. Ain aurinkona päivällä ja yöllä kuuna tähtenä.”

Minun sukupolveni on kasvatettu isänmaallisessa hengessä. Tosin omalta kohdaltani sanoisin, että se oli sellaista arki-isänmaallisuutta, jossa ei kovinkaan paljon ollut isänmaa-käsitteeseen joskus liitettyä mahtipontisuutta. Itse johtamillani leireillä, ripareilla ja muissa vastaavissa tilanteissa lippulauluksi vakiintui ehkä juuri siitä syystä tuo äsken mainittu virren säkeistö, koska siinä ei valoja vannottu eikä isät veljet verellään ”vihkineet ketään viiriksi”. Tuntui kuin lipunnostokin olisi tarvinnut rauhan aikana eri ilmaiset kuin aikoinaan sotien melskeissä.

Kun vaimoni kanssa muutimme 20 vuotta sitten Ylöjärvellä ensimmäiseen omaan taloomme, ei pihassamme ollut lipputankoa, joten päätimme sen siihen hankkia. Katsottiin sitä varten paras paikka ja lipputanko tilattiin paikallisesta rautakaupasta rakennuksen kokoon suhteutettuna ohjeiden mukaisesti. Oli juhallista nostaa lippu siihen ensimmäistä kertaa.

Sitten tuli ongelma. Liputuspäiviä onkin loppujen lopuksi aika paljon ja on siinä aikamoinen huolehtiminen, että aina muistaa nostaa ja laskea liputusohjeiden mukaisesti. Olisihan se noloa, kun

lippu jäisi yöksi salkoon naapurien ihmeteltäväksi. Katselimme kalenterista liputuspäivien listaa ja koetimme palauttaa mieleen kaikkien niiden päivien tarkoituksen. Tiesimme jo etukäteen, että liputtamattakin välillä jää.

Huomasimme, että liputuspäivät jakaantuvat virallisiin ja vakiintuneisiin päiviin. Virallisina liputuspäivinä, joita on kuusi + vaalipäivät, kaikki valtion virastot ja laitokset on velvoitettu liputtamaan. Vakiintuneita liputuspäiviä on kaksin verroin enemmän ja niistä sanotaan, että liputetaan niin kuin virallisinkin liputuspäivinä. Että käytännössä siis aivan sama.

Vuoden ensimmäistä lipunnostoa varten on yleensä kahlattava lumihankeen. Se on **J.L. Runebergin päivä** helmikuun viidentenä. Hänestä tulee mieleen Maamme-laulu ja Väinö Stoolin tarinat Suomen sodasta 1800-luvun alusta. Runebergin päivän lipunnostossa hyräilyttää vaikkapa hänen virtensä ”Mä silmät luon ylös taivaaseen ja yhteen käteni liitän”.

Kalevalan päivää vietetään **suomalaisen kulttuurin päivänä** 28. helmikuuta. Liian helposti taitaa silloin kulttuurin määrittely kapeutua vain johonkin vanhaan. On huomattava, että suomalainen kulttuuri on koko ajan uusiutuva voimavara ja maailmalla laajasti arvostettua. Kalevala on siitä vain yhden aikakauden antama symboli, joka haastaa jokaisen sukupolven uudelleen ja uudelleen omilla edellytyksillään etsimään ja luomaan sitä hengen elämää, joka meille suomalaisille on ominaista. Näin on ennakkoluulottomasti tehtävä, vaikka reaaliajassa toimivasta sähköisestä mediasta huolimatta aikakautemme hengentuotteista vain murto-osa voi nousta samanlaiseksi ikoniksi kuin Kalevala. Mitenkähän pärjäisi vaikkapa Angry Birds? ☺

Lunta on vielä seuraavassakin lipunnostossa eli maaliskuun 19. Se on **Minna Canthin päivä eli tasa-arvon päivä**. Silloin muistamme mm. sitä, että naisten äänioikeus toteutui meillä ensimmäisenä Euroopassa vuonna 1906. Tosin on syytä muistaa, että samanaikaisesti tämä yhtäläinen ja tasa-arvoinen äänioikeus tuli vasta silloin miehillekin. Kun näen vaimoni rinnassa korun ”Naisen ääni”, iloitsen siitä, että Suomessa tämä demokratian edistysaskel tapahtui samanaikaisesti sekä naisille että miehille. Se oli tärkeä askel Suomen itsenäisyyden tiellä.

Seuraavana liputuspäivänä on jo kevään enteitä ilmassa - tai sitten takatalvi. **Mikael Agricolan päivä** eli **suomen kielen päivä** on 9.huhtikuuta. Suotta ei ole sanottu, että Mikael Agricola on Suomen kirjakielen isä. Emme pysty kuvittelemaan, millaisia vaikeuksia on ollut, kun suomen kielelle on kehitetty kirjoitusasu. Aluksi kirjoitustapa oli horjuvaa. Meille kaikille tuttu rukous kuului Agricolan ajan kielellä näin: ”*Ise meinen ioca olet taiuasa. Pyhetty olkon sinun nimmes. Lehestulkon sinun waldacunnas. Olcon sinun tactos nijn maasa quin on taiuassa...*” Ensimmäinen aapinen eli Abckiria oli Agricolan aikaansaannosta samoin kuin Uuden Testamentin käännös.

Suomen kirjakieli syntyi sen uskonpuhdistuksen periaatteen pohjalta, että jokaisen piti voida lukea Raamattua äidinkielellään. Vaikka olenkin tässä asiassa ehkä ammattini puolesta jäävi, haluan silti muistuttaa, että kirkko on opettanut tämän kansan lukemaan. On sitä syytä muistaa ainakin tänä reformaation 500-vuosisjuhlavuonna. En silti malta olla sanomatta, että rakkaan äidinkielemme käyttö on käynyt huolimattomaksi ja vaikkapa sanomalehtiä lukiessa joutuu jatkuvasti panemaan merkille mitä ihmeellisimmät kielenvastaisuudet.

Agricolan syntymäpäivää ei tiedetä ja sen vuoksi tämä liputuspäivä on määrätty hänen kuolinpäivänsä mukaan. Hän oli silloin tulossa Moskovasta rauhanneuvotteluista ja vakavasti sairastuttuaan kuoli sairauden ja matkan vaivojen murtamana rekeen Uudenkirkon pitäjässä Kannaksella. Huomatkaa, että silloin ajeltiin jäitä pitkin hevospelillä vielä huhtikuussa.

Huhtikuun lopulla on **kansallinen veteraanipäivä**. Silloin nostan lipun salkoon ajatellen isääni ja appeani, jotka sotaveteraaneina tekivät elämäntyönsä kantaen sodan muistoja mukaan. Ajattelen myös kaikkia sotaveteraaneja, joiden joukko on vuosi vuodelta harventunut. Havuseppele veteraanin

haudalle on jouduttu laskemaan koskettavan usein. Henkilökohtaisesti olen kiitollinen veteraaneille myös siitä lämpimästä ystävällisyydestä, jolla he ovat hyväksyneet minut pappina yhteyteensä. Kauratien kodissamme ei lipunnosto varmasti koskaan unohdu 27. huhtikuuta.

Sitten tuleeikin **vappu**. Se on monimerkityksinen päivä, jossa yhdistyvät kevään tulo, suomalainen työ ja ylioppilaiden ilottelu. Vapun kohdalla tekee mieli ottaa esille kevään juhlintaan liittyvä häpeällinen epäkohta, johon ei taida minkäänlainen kasvatus auttaa. On täysin käsittämätöntä, että juhlinnan jälkeen tässä isänmaassamme on kerättävä tonneittain toisten roskia ja jätettä yhteensä satojen neliökilometrien alueilta. Voi meitä moukkia ja metsäläisiä, jotka emme osaa juhlia kohtuutta noudattaen ja sivistyneesti.

Toukokuun alussa on **Eurooppa-päivä**. Eurooppa-päivä juontaa juurensa siitä, että Ranskan ulkoministeri **Robert Schuman** esitti 9. toukokuuta 1950 ehdotuksensa rauhanomaisten suhteiden säilyttämisen kannalta välttämättömästä järjestyneen Euroopan luomisesta. Tätä tapausta pidetään Euroopan uuden yhdentymisen lähtölaukauksena. Pakko tunnustaa, että Eurooppa-päivä ei ole jatkuvasti ajankohtaisesta sisällöstään huolimatta vielä ehtinyt vakiintua perheemme liputuskäytäntöihin. Saa nähdä, syntyykö sen päivän liputtamiselle sivumerkityksiä sen mukaan, tuleeko lisää brexittejä tai muita ulosmarsseja.

Äitienpäivänä on minun vakivuoroni nostaa lippu - vaikka lunta olisi kuinka paljon. Onneksi ei yleensä ole. Hienoa, että äitienpäivänä liputetaan. Äitienpäivän vietto on rantautunut meille Yhdysvalloista ja Suomessa juhlaa vietettiin ensimmäisen kerran v. 1918, eli sekin perinne on jo pian 100 vuotta. Tunnetuin äitienpäivään liittynyt huomionosoitus oli, kun Marsalkka Mannerheim myönsi jatkosodan aikana 1942 antamallaan päiväkäskeyllä kaikille Suomen äideille Vapaudenristin kunniamerkin. Aleksis Kivi muuten käytti sekä isää että äitiä kielikuvina, kun hän puhui isänmaamme äidin kasvoista.

Snellmanin päivää vietetään 12.5. **suomalaisuuden päivänä** ja niin sietää ollakin. Tällä suurmiehellämme oli kauaskantoista vaikutusta itsenäisen Suomen tulevaisuuteen jo vuosikymmeniä ennen itsenäisyyden saavuttamista. Nimenomaan nyt tarvittaisiin viisaita visionäärejä, uusia snellmanneja. Tänäkin päivänä ylimääräiselle viisaudelle yhteiskunnassamme löytyisi varmasti käyttöä.

Toukokuun kolmantena sunnuntaina on **kaatuneiden muistopäivä**. Muutama vuosi sitten kotipaikkani Ylöjärven sodissa kaatuneet saivat arvoisensa Pro Patria -muistomerkin seurakuntakeskuksen aulaan. On ehdottoman tärkeää, että tulevatkin sukupolvet saavat tietää, kuinka kalliisti tämä itsenäisyys on jouduttu lunastamaan. Ilolla olen pannut merkille, että muistotaulun vähättelijöitä en ole kohdannut.

4.6. on **puolustusvoimien lippujuhlan päivä**. Isänmaallinen ja tärkeä asia ehdottomasti, mutta yksittäisenä kansalaisena ei silti tule aina liputettua. Tuntuu jotenkin siltä, että pitäisi olla tekemisissä puolustusvoimien kanssa muutenkin kuin yleisen asevelvollisuuden kautta. Lippujuhlan päivä on muuten satutettu marsalkka Mannerheimin syntymäpäivään. Hänethän nimettiin joitakin aikoja sitten yleisöäänestyksessä suosituimmaksi Suomalaiseksi kautta aikojen.

Ihan ehdottomasti pitää lippu saada nostaa salkoon **juhannuksena**. Se on keskikesän ja Suomen lipun päivä. ”Sinä hulmullas mielemme nostat ja kotimme korostat.” Mutta kuinka paljon tuskaa ja ahdistusta kätkeytyykään tähän Suomen lipun päivään ja valoisaan kesäyöhön. Uutisissa seurataan joka vuosi hukkumistilastoja. Olikohan se Pitko, joka pakinassaan kirjoitti juhannustaijoista ja neuvoi siinä yhden. Sen mukaan pitää kuulemma ottaa kova känni ja lähteä sitten soutuveneellä järvelle ja nousta veneessä sepalus auki seisomaan. Silloin voi kuulemma nähdä rannalla tulevan leskensä. ☹ Järkyttävän paljon ihmisiä hukkuu humalassa. Vielä enemmän heitä tässä maassa kuitenkin hukkuu viinaan kuin järveen. Siitä huolimatta juhannuksena pitää vetää lippu salkoon ja iloita Suomen suven ihanuudesta.

Uusia liputuspäiviä tulee silloin tällöin, kuten **Eino Leinon päiväkin**, jota vietetään 6.7. runon ja suven päivänä. Se jää meillä mökkireissujen vuoksi yleensä liputtamatta, vaikka se ei olekaan kannanotto sen enempää runoihin kuin suveenkaan.

Aleksis Kiven ja samalla **suomalaisen kirjallisuuden päivä** 10. lokakuuta on jo perinteisempi ja Seitsemästä veljeksestä ovat kuulleet kaikki. Ylöjärven Mettistöltä löytyy veljesten mukaan nimetyt tied.

YK:n päivänä meillä liputetaan aina, kun se on mahdollista. Se ei johdu siitä, että on joskus ollut tilaisuus olla kutsuvieraana YK:n päämajassa ja tutustua maailmanjärjestön toimintaan. Kansainvälisyyden merkitys on tullut omissa arvostuksissa tärkeälle sijalle erityisesti ulkomailla työskenneltyjen vuosien myötä. Itsenäisyyspäiväjuhlat Suomen konsulaateissa sekä Australiassa että New Yorkissa toivat hienolla tavalla esille Suomen erityisyyttä maailmalla ja olivat arvostettuja tilaisuuksia niin paikalle kutsutuille maanmiehillemme kuin asemamaan edustajillekin. New Yorkin konsulaatin itsenäisyyspäivä vastaanotolta jäi mieleen puhutteleva erikoisuus. Sinne oli juuri asetettu vitriiniin esille siniristilippu, joka oli repaleisena ja likaantuneena löydetty World Trade Centerin tornien raunioista.

Kansainvälisyys on tullut viime vuosikymmeninä yhä lähemmäs kaikkia suomalaisia. Keskuuteemme tulleet pakolaiset ja maahanmuuttajat ovat puhuttaneet ihmisiä sekä päätöksenteon että mielipidekirjoittelun tasolla. Eräässä itsenäisyyspäiväjuhlassa Ylöjärvellä sain esitellä maahanmuuttajaystävämme, afganistanilaisen kenraalin ja hänen puolisonsa. He molemmat ovat Suomen kansalaisia. Päivittäin tämä kenraali polkee polkupyörällä Tampereen Yliopistolle kesät ja talvet.

On ilolla todettava, että täällä Pirkanmaalla ei juurikaan esiinny kärjistynyttä ulkomaalaisvastaisuutta. Olisi todella kohtalokasta omien paikkakuntiemme kannalta, jos ulkomaalaisvastaiset asenteet äityisivät vihanpidoksi. Me nyt vain olemme tässä maailmassa uudenaikaisessa tilanteessa, jossa ihmiset liikkuvat eri tavalla kuin ennen ja monet joutuvat tulemaan Suomeenkin tahtomattaan. Terve ja aito suomalaisuus säilyttää identiteettinsä myös ollessaan vuorovaikutuksessa meille outojen kulttuurien kanssa. YK:n päivänä lippu on omiaan muistuttamaan meitä myös itsenäisyysellemme tästä ulottuvuudesta.

Vähemmistöistä on kyse **ruotsalaisuuden päivänäkin**. Ja historiaankin se liittyy, kun Kustaa II Adolf 30-vuotisessa sodassa marraskuun kuudentena ratsain kaatui Lützenin kentällä.

Sitten on vielä muistettava liputtaa **isänpäivänä** kunnes onkin jo joulukuun kuudes eli **itsenäisyyspäivä**. Omassa kokemusmaailmassani se on se varsinainen liputuspäivä. Lumituiskussa ja pimenevässä illassakin siniristilippu ilmentää luovuttamattomia arvoja, jotka jokaisen sukupolven tulisi sisäistää. Puhutaan siis avoimesti isänmaasta, itsenäisyyden merkityksestä, sankarivainajien muistosta ja veteraanipolven uhrautuvasta työstä.

Kiitos, kun olette jaksaneet olla kanssani näin monessa lipunnostossa, joiden välityksellä olen halunnut osoittaa arvostusta Suomelle, Suomen lipulle ja itsenäisyydelle. Vaalipäivien ja perhejuhlien lisäksi on yksi lipunnosto vuodenkierrossa kuitenkin vielä jäljellä, **Jean Sibeliuksen päivä** 8.12. Siihen liittyen haluan kertoa tapahtuman Australiasta.

Jouluhelteet olivat juuri alkaneet, kun olin Melbournessa parkkeeraamassa autoani kadun varteen. Silloin alkoi autoradiosta soida Finlandia. Liikutuin niistä sävelistä siinä ympäristössä niin että kyyneleet tulvivat silmiin. Sain hädin tuskin auton parkkiin ja pyyhin silmiäni, mutta olin samalla niin innoissani kuulemastani, että minun teki mieli nousta autosta ja huutaa kaikille ohi kulkeville, että kuunnelkaa, nyt se tulee! Se on Finlandia! Se on Suomesta, Sibelius on suomalainen. Pysähtykää nyt ihmeessä! Tyydyin kuitenkin vain kiertämään ikkunan auki ja kääntämään radion isolle. Minulle se

oli suomalaisuuden hetki ja pieni pala siitä toteutuu myös 8. joulukuuta, jolloin liputetaan Sibeliuksen ja suomalaisen musiikin kunniaksi.

Oi, Suomi, katso, sinun päiväs' koittaa,
Yön uhka karkoitettu on jo pois,
Ja aamun kiuru kirkkaudessa soittaa,
Kuin itse taivahan kansi sois'.

Niin, ja kaikille meillekin joskus lippu nostetaan. Jos ei muuten niin ainakin puolitankoon.
Hyviä liputuspäiviä teille kaikille!